

PAMÁTEČNÍ HOLUBIČKA
Předci Pavla Sarauera vyráběli holubičky ze dvou kusů smrkového, případně jedlového dřeva. Trup a křídla sesazovali do kříže. On v jejich odkazu pokračuje, ale používá tvárnější měkké lipové dřevo.

ROZKLÁDÁNÍ
Část prkýnka, rozštípaná na tenké plátky, mistr postupně rozkládá. Holubička mívá 60 až 70 brček. Pak je zpevní nití, nejčastěji červenou a režnou, ale lidé chtějí také zlatou, stříbrnou, fialovou, žlutou nebo zelenou.

Šumavská HOLUBIČKA

K milému pozůstatku tradic lidových výtvarníků patří štípaná holubička. Za Pavlem Sarauerem jsme se jeli podívat do Horní Plané ke břehům Lipna do rodného domku Adalberta Stiftera, kde nám své umění předvedl.

TEXT ŠÁRKA DRBOHLAVOVÁ FOTO JAN BAČÁK

PŘIPRAVENÉ DŘEVO
Když prkna po pár letech venku pořádně vyschnou, truhlář z nich nařeže prkýnka. Ta pak Pavel Sarauer namočí, poté vyřeže profil perutí a naštípe na jednotlivé plátky.

*RUCE SI MISTR CHRÁNÍ
RUKAVICÍ A KOŽENÝM
PRSTEM. NOŽE JSOU
OSTRÉ JAKO BŘITVA.*

1/ NEJVYŠŠÍ OCENĚNÍ Pavel Sarauer je získal za vysokou úroveň znalosti a dovednosti v tomto oboru. **2/ PŘEDKOVÉ** Dědeček Josef Sarauer (s kněrem), nar. 1896, s bratrem Františkem, když pracovali ve Francii v dolech.

Znáte holubičku z jednoho nebo dvou kusů dřeva zpevněnou nití? Dnes se s ní zdobí nejčastěji vánoční stromek, dříve se zavěšovala jako obraz Ducha svatého nad stůl nebo do oken – domácnosti přinášela štěstí, naději a chránila dům a jeho obyvatele před vším zlým. Nad plotnou zabezpečovala jistoty živobytí, nad kolébkou, vyrobenou většinou také ze „svatého dřeva“ lipového, ochraňovala dítě a měla se postarat i o to, aby nešlhalo. O letnicích se holubičky zavěšovaly na lipové proutky v domácnostech, aby měl Duch svatý na co usednout. Dnes je vyrábí jako jeden z mála v Česku Pavel Sarauer. „Dělal je už můj praděda, děda a táta a taky tátův strejda,“ dozvídáme se od něj na úvod. „Rod Sarauerů žil na Lhenicku, poslední zatím vypátráný předek se narodil v roce 1697.“

PRÁCE S OSTRÝM NOŽEM

Samotná výroba holubiček by mistra neuživila, ale bavilo ho jezdit po trzích a předvádět, jak takové dílko vzniká, a přitom vysvětlovat, proč se říká

3/ HISTORICKÝ ODĚV Zástěru, nejspíš kovářskou, má po otci, brýle po dědečkovi. Řemeslo předvádí po Česku, ale úspěch měl také v Rakousku, Německu, Maďarsku i ve Francii. **4/ CO JE POTŘEBA** Ostré nože (na ty si mistr nedá sáhnout), ochrana rukou, ozdobná nit a trpělivost.

FOTO JAN BAČÁK

1/ PROFIL KŘÍDEL První fáze vyřezávání profilu z namočených prkének. Už během ni je znát, že bude každá holubička trošku jiná. **2 a 3/ TĚLO A HLAVA** Po našťipání a orientačním načrtnutí hlavičky tužkou se obrys vyřeže. **4, 5 a 6/ ROZKLÁDÁNÍ A ZPEVNĚNÍ PEROUTEK** Našťipaná brka se pinzetou střídavě rozkládají dolů, vpravo a vlevo. Vznikne ocásek, pak dvě křídélka. Křehká brka se pak propojí pevnou nití a střed holubičky zakápně lepidlem.

„**PŘEDVÁDÍM PROSTŘEDNÍ HOLUBIČKU, PROTOŽE VELKÉ JSOU OBTÍŽNÉ A NA MALÉ JE TŘEBA SE MOC SOUSTŘEDIT.**“

holubičce štípaná. Ocásek a perutě totiž vznikají z tenoučkých plátků dřeva, které je třeba předem našťipat – tedy nakrájet dřevo z jedné strany na uzoučké plátky, které nakonec jeden po druhém vyklopí a rozevře do jakýchsi vějířků. „Smrk bez problémů našťipete v ruce, ale lípa jde hůř,“ vysvětluje Pavel Sarauer. „Můžete mít třeba kazové dřevo nebo prkýnko špatně seříznete a plátek se vám odlomí. Šťipával jsem širokým nožem sedm let v ruce, ale protože se lípa špatně štípe – prkýnko musíte křečovitě držet –, začaly mě zlobit prsty. Takže mám dnes na štípání zařízení. To vám ale neukážu,“ dodává potutelně. „Mašinu na štípání mám v pronajatých prostorách, protože je na 380 V, ale všechno ostatní dělám celé roky doma v paneláku,“ říká skromně držitel titulu Nositel tradice lidového řemesla z roku 2019, jehož holubička se stala prvním certifikovaným výrobkem „Šumava originální produkt“.

Základem úspěchu je prý vyschlé dřevo, které se ale před zpracováním namáčí. Skladuje je na zahrádce a truhlář mu připravuje prkýnka. Do loňska rezal ze dřeva, které nechal ve vodě projít varem, až kleslo ke dnu. Nyní ho máčí předem tři dny ve vodě. „Po třiceti letech jsem přišel na to, že je to lepší takhle,“ směje se.

UMĚLECKÉ DÍLKO

Mistr má tři míry, značí si je na prkýnka – velikost holubičky totiž určuje délka perutí. Nože musí mít dokonale připravené, brousí si je pomocí brusky a filcového kotouče. „Řezával jsem různé profily brk, ale v současnosti dělám tak tři. Jen musím dávat pozor, abych neříznul trochu víc do středu holubičky,“ ukazuje bod, kde se stýkají všechny její části. „Když to jen trochu přezenete, v půlce se vám celá rozsype.“ A ještě dodává, že u holubiček vyráběných z jednoho kusu dřeva našťestí nevádí, když mu jedno brko vypadne. 🐦

KŘEHKÁ KRÁSA Dnes je to hlavně dárek, který reprezentuje tradice. Pavel Sarauer začal vyrábět holubičky ve svých 41 letech, když ho otec požádal, zda by to nezkusil.

JAKO SYMBOL DUCHA SVATÉHO MĚLY HOLUBIČKY OCHRANNOU MOC PŘED ĎÁBLEM I ZLÝMI DUCHY A ZABEZPEČOVALY SOUDRŽNOST RODINY.

1

2

3

1/ K ZAVĚŠENÍ Holubička je hezká o samotě, ale i ve dvojici. **2/ FOŠNY** Musí být vyschlé, jen tak půjde práce od ruky. **3/ VE SKLE** V Bavorsku je dodnes oblíbená holubička sestavená do koule ze skla. Koule svatého Ducha se většinou zavěšovala nad stůl, hospodyně pod ni stavěla hrnec s vařící polévkou. Pára se na skle srážela a pomalu odkapávala do hrnce.

4

4/ HORNÍ PLANÁ Na prvních jarmarcích v 90. letech mizely Pavlu Sarauerovi holubičky pod rukama. Teď se prodávají v infocentrech, třeba i v rodném domku Adalberta Stiftera, kde jsme pořídili reportáž.

PŘELÉTAVÁ HOLUBIČKA

Od doby, kdy vstoupil Pavel Sarauer do Sdružení lidových řemeslníků a výrobců, předvádí řemeslo podle pravidel v oděvu z přelomu 19. a 20. století. Na práci si tak bere kromě památeční zástěry a brýlí i dřeváky nebo čepici z první světové války. Šumavské holubičky, na jejichž název má ochrannou známku, nosí ve starém kufru. Patřily k Šumavě jak z české, tak bavorské strany. V zimě skýtaly obživu lidem v horách, když nemohli pracovat v lese, jako zedníci, muzikanti nebo cirkusáci. Stejně tak tomu bylo po celé Evropě. Pavel Sarauer vzpomíná na návštěvu manželů Američanů, kteří připravili o holubičkách publikaci. Za tradicí křehkých ptáčků vyjeli do Bavorska, Finska, Švédska, Rumunska nebo Slovinska. Mistr k tomu dodává: „V Rakousku mi lidi vyprávěli, že po válce tam vyráběli holubičky i ruští zajatci. Doma mám holubičku až z Archangelsku. Zajímavé je, že třeba Rusové dřevo brousí, holubičky jsou hladoučké, dělají je z břízy. Každá země má prostě svůj styl. Přiučil jsem se ale jen jediné fintě. Američané mi poradili dávat polotovary do mrazáku, mokré by mohly zplsnivět.“ 🐦

Více se dozvíte na: holubicka.com.

